

цей принцип закріплений у нормативно-правових актах, що регламентують певні аспекти реалізації виконавчої влади, а також у положеннях про міграційні органи.

Гарантії прав та свобод біженців можна поділити на три види: контрольно-наглядові, організаційно-процедурні та юрисдикційні. Контрольно-наглядовими гарантіями прав та свобод біженців нині є здійснення зовнішнього і внутрішнього контролю за діяльністю органів виконавчої влади, що беруть участь у вирішенні питань, пов'язаних з біженцями, урядовими організаціями державного управління та органами місцевого самоврядування, службовцями, що працюють в цих організаціях.

До організаційно-процедурних гарантій належать наявність у правовій державі правових механізмів процедур управлінських послуг з метою надання біженцям можливостей скористатись своїм правом. Серед вказаних гарантій є закріплене законодавством положення про порядок визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту, втрата, позбавлення статусу біженця, додаткового захисту тощо.

Зміст гарантій полягає у забезпеченні державою можливостей захисту біженцями права шляхом оскарження біженцями незаконних дій, адміністративних актів органів державного управління до вищестоящої організації або в адміністративному суді.

Таким чином, правове забезпечення прав та свобод біженців становить повноту регулювання за допомогою законодавства суспільних відносин за участю біженців та для реалізації їх прав та свобод, а також надання з допомогою цих норм відповідних гарантій, які разом з іншими правовими та не правовими гарантіями створюють стійку систему можливостей користування біженцями своїми правами та свободами.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. №254к/96-ВР / Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – С. 14.
2. Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту: Закон України // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 16. – Ст. 702.
3. Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні: Закон України / Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 15. – Ст. 232.
4. Права человека: учебник / А.Н. Головистикова, Л.Ю. Грудцына. – М.: Эксмо, 2006. – 448 с.
5. Советское административное право: учебник: / Под ред. П.Т. Василенкова. – М.: Юрид. лит., 1981. – 464 с.

Курсант 102 групи Навчально-наукового інституту № 3 Національної академії внутрішніх справ

Мазур Марина Іванівна¹

ДЕРЖАВНІ СИМВОЛИ ЯК НЕВІД'ЄМНИЙ АТРИБУТ СУЧАСНОЇ КРАЇНИ

Державні символи є важливим і незаперечним атрибутом кожної сучасної країни. Вони тісно пов'язані з історією національного державотворення, суспільним і державним ладом певної країни, ментальністю та свідомістю народу, його етнічно-національною ідентифікацією. Символи нації, створені нею у процесі власного державотворення, стають загальнодержавними в результаті їх нормативно-правового закріплення. Державні символи, уособлюючи державний суверенітет, єдність нації та повагу народу до своєї держави, потребують ґрунтовного дослідження з метою належного правового регулювання відносин, пов'язаних з порядком їх використання, охороною тощо. Актуальність вивчення державних символів як неодмінних атрибутів сучасної країни зумовлена й тим, що на доктринальному рівні й донині комплексно не

¹ Науковий керівник: Кривицький Ю.В.

досліджено їхньої правової природи, не встановлено опису всіх державних символів України, а порядок їх офіційного використання та охорони потребує законодавчого вдосконалення тощо [1, с. 110].

Становлення будь-якої демократичної, правової та соціально орієнтованої держави неможливе без однієї з необхідних ознак – інституту державних символів (прапора, герба та гімну), які відіграють важливу суспільно-політичну роль у процесі утвердження її незалежності та суверенітету. Виходячи з цього, державні символи мають відповідну систему конституційно-правового регулювання, а саме щодо порядку їх створення та використання як символу суверенітету держави. У сучасному світі лише незалежні держави мають свої державні символи, які розуміються як законодавчо закріплені офіційні знаки у вигляді зображень і предметів у національній кольоровій гамі, звукові вираження чи тексти в звуковому супроводі, які в лаконічній формі виражають ідеї політичного розвитку та символізують державність. У суспільних відносинах усіх країн світу інститут державної символіки відіграє важливу історичну, культурологічну, соціальну, економічну та політичну ролі. Він є базовим елементом у процесах державотворення, об'єднання й консолідації народу, правового та патріотичного виховання громадян [2, с. 22].

Поняття «державні символи» фахівці розуміють як закріплені в конституційному праві офіційні знаки (зображення, предмети) чи звукові вираження, що в лаконічній формі відображають національно-державні та історико-культурні ідеї Українського народу, символізують суверенітет його держави; як спеціальні позначення, що є засобом офіційного представництва держави у внутрішніх і зовнішніх відносинах, у зв'язку з чим перебувають під особливою охороною держави; встановлені конституцією чи законом особливі, як правило, історично складені розпізнавальні знаки держави, що виражають її самобутність тощо.

Узагальнений аналіз змісту цього поняття дає підстави Н.К. Шапталі стверджувати, що державні символи – це визначені та закріплені на конституційно-правовому рівні офіційні знаки держави, які в лаконічній формі відображають її суверенітет та ідеологію, і, як правило, мають етнічно-національне походження. До основних ознак державних символів належить наступне: по-перше, є офіційними знаками держави; по-друге, є лаконічною формою відображення суверенітету та ідеології держави; по-третє, мають етнічно-національні витоки. Державні символи є офіційними знаками держави, які стають такими в результаті їх інституціоналізації, тобто нормативного визначення та закріплення на державно-правовому рівні. Цінність інституціоналізації символів держави полягає в тому, що:

- встановлюється перелік державних символів, котрі як у межах національних кордонів, так і на зовнішньополітичній арені у знаковій та іншій формі ідентифікують конкретну державу;
- законодавцем нормативно закріплюється зміст відповідного державного символу, його графічне зображення тощо;
- забезпечується та гарантується їх відповідна стабільність;
- підкреслюються суспільні відносини, які мають особливу політичну важливість і соціальну значущість;
- збагачується система права, оскільки надається статус де-юре певним суспільним відносинам, в результаті чого виникає конституційно-правовий інститут – інститут державних символів [1, с. 111].

Україна як суверенна і незалежна держава обрала своїм вектором розвитку європейський вибір та інтеграцію у світове співтовариство. Для його успішного досягнення необхідно переосмислити тисячолітній досвід вітчизняної історії, національні традиції, ментальність і стереотипи. З кожним роком існування нашої держави зростає інтерес до вивчення національної культури як незмінної основи соціокультурного буття українця. Звернення до глибинних джерел національної

культури є одним із засобів збереження культурної самоідентифікації – державних символів України, які є незаперечним доказом існування незалежної держави, концентровано виражають її велич, соціальну сутність і суверенітет, надають уявлення про ті цінності, яких вона дотримується, і спрямовані на зміцнення її авторитету. Відповідно до ст. 20 Конституції України від 28 червня 1996 р., державними символами є Державний Прапор України, Державний Гімн України та Державний Герб України [3], які добре виступають характерною особливістю високорозвиненої нації.

За версіями багатьох фахівців найдавнішим символом нашого народу вважається тризуб. Найчастіше він символізує поділ всесвіту на небесне, земне і потойбічне; єдність трьох природних стихій – повітря, води та землі; є знаком влади, оберегом роду. За часів Київської Русі тризуб став великокняжим знаком. Його зображення знаходили на печатках, монетах, настінних розписах, зброї, прикрасах, посуді. Згодом цей знак карбується на срібних монетах великого князя київського Володимира Святославовича, де з одного боку – портрет володаря, а з іншого – тризуб і напис: «Володимир на столі, а це його сребро». Існує точка зору, що тризуб Володимира – це символ ідеї державної влади. За іншими версіями – символ влади над трьома світами – небесним, земним і підземним.

Нового значення тризуб набув після проголошення Українською Центральною Радою України в січні 1918 р. IV Універсалу, коли було визнано за необхідне використовувати знак князівської влади київських князів – тризуб – як герб Української Народної Республіки, що символізувало б спадкоємність державної традиції в українських землях. Таким чином, герб сприймається як талісман, оберіг, символ влади та могутності, а також волі й незалежності народу.

За вагомістю та значимістю національних символів у процесі державотворення невичерпним джерелом емоційної активності та стимулу пізнавального процесу постає також кольорова гама державного прапора. Синьо-жовта гама на українському прапорі пояснюється таким чином: синій колір – символ творчої сили Космосу, а жовтий несе енергію Сонця, тепла, «переміни». Під переміною мається на увазі поклоніння нашого народу не золоту як дорогоцінному металу, а «колосу пшеничному». Наголошується на високій духовності українців, які вміли виявити «лицарську непохитність». Обі ці барви є нероздільні, там, де немає гармонійного поєднання дії обох барв, там немає і розвитку нації.

Проте останнім часом з екранів телебачення та на радіомовленні, а особливо в соціальних мережах, можна почути різні думки про розташування кольорів на Державному Прапорі України. Це питання набуло потужного розголосу під час Євромайдану та Революції гідності. Зокрема М.Л. Шумка висловлює точку зору, що, дотримуючись мови геральдики, жовтий колір є головним, тому він має зображуватися вгорі, а синій – є допоміжним, тому має міститися внизу. Якщо на прапорі Української держави буде вгорі жовтий колір – колір божественного начала, то це буде домінуючим у творенні держави та в житті українського народу. Незважаючи на різні думки стосовно розташування кольорів на нашому прапорі, всі українці виявляють глибоку повагу та пошанування державного символу [4, с. 155].

Ще одним з національних надбань українського народу є славетність та милозвучність Державного Гімну України. Музику на слова П. Чубинського написав М. Вербицький, після того як прочитав у львівському журналі «Мета» 1863 р. поряд з із творами Т. Шевченка вірш «Ще не вмерла Україна», під якими помилково стояло ім'я Т. Шевченка. М. Вербицький загорівся бажанням покласти на музику всі опубліковані в журналі твори Кобзаря. Мелодія до вірша «Ще не вмерла Україна» – майбутнього гімну – дуже сподобалася українцям і була підхоплена народом. Від того моменту жодне урочисте свято не проходить від мелодичних слів нашого гімну. Гімн держави є її свяติною. Текст якого відображає ті найголовніші цінності нації, які кожен за будь-яких умов готовий відстоювати. Це переконливо підтверджують українці, які відстоюють

ідею незалежності та територіальної цілісності України.

Отже, державні символи є неодмінним атрибутом кожної сучасної країни. Український народ вбачає в національній символіці риси власного характеру, самобутність і код нації. Символ постає універсальним і глибинним ядром людської культури, формою вираження культурних смислів і цінностей, образним втіленням ідей та ідеалів, якими живе людина й якими зумовлюється розвиток і функціонування культури. Державні символи є знаковим відображенням державного суверенітету та ідеології держави. Практика сучасного державотворення свідчить, що відповідну цілісну систему державних символів має кожна суверенна країна, незалежно від її розміру, сталості демократії, форм державного правління, устрою чи режиму, кількості населення, рівня соціально-економічного розвитку, етнічної множинності її населення тощо. Державні символи є незаперечним доказом існування незалежної держави, концентровано виражають її велич, соціальну сутність і суверенітет, дають уявлення про ті цінності, яких вона дотримується, і спрямовані на зміцнення її авторитету. На теперішній час важливим питанням залишається необхідність конституційного затвердження Державного Герба України та законодавчого врегулювання опису та порядку використання Державного Герба України та Державного Прапора України.

Список використаних джерел

1. Шаптала Н. До питання про конституційно-правове регулювання державних символів України. *Вісник Конституційного Суду України*. Київ, 2012. № 2. С. 110–117.
2. Магац Т. М. Стан і перспективи розвитку інституту державних символів України. *Юридичний науковий електронний журнал*. Запоріжжя, 2017. № 2. С. 22–24.
3. Конституція України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254k/96-вр> (дата звернення: 04.11.2018).
4. Шумка М. Л. Українська національна символіка як репрезентант національної ідентичності. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. Одеса, 2016. Вип. 9. С. 153–157.

Слухач 5-го курсу Навчально-наукового інституту заочного та дистанційного навчання Національної академії внутрішніх справ

Максимчук Вікторія Володимирівна¹

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ ОСНОВНИХ ПРАВ І СВОБОД ЛЮДИНИ ТА ГРОМАДЯНИНА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮСТИЦІЇ

Демократизація українського суспільства та держави потребує вдосконалення наявних і створення нових механізмів, спрямованих на реалізацію прогресивних ідей у сфері забезпечення прав і свобод людини та громадянина, встановлення конструктивних, дієвих відносин особи з органами публічної влади. Права та свободи людини і громадянина – один з основоположних показників сучасної цивілізації. Нинішній стан державоправотворення ставить перед юридичною наукою завдання всебічного вивчення проблемних питань організації та діяльності Конституційного Суду України (далі – КСУ, Суд) як особливого суб'єкта захисту основних (конституційних) прав і свобод людини та громадянина.

З появою КСУ серед учених-правознавців набули поширення різні підходи й відмінне бачення змісту та характеру діяльності, процедур формування органу конституційної юрисдикції, а також його місця та ролі під час забезпечення основних прав і свобод людини та громадянина. В юридичній науці проблеми функціонування

¹ Науковий керівник: Кривицький Ю.В.